

Spomínam

*Spomínam na hory
v mojej rodnej dedine,
na ich tieň
a čerstvosť vody v Bielej studni.*

*Vo vánku nesie sa mäkký hlas otca
a v každom padajúcom liste
jeho pohladenie.*

*Tie roky, tie mnohé roky
som kráčala cestou tajomnou,
v občasných zábleskoch svetla,
ako sen, lesk rosy,
aby som porozumela životu.*

Povešť o Bohunke

Jedno nedelňé popoludnie kráčal otec so svojimi tromi deťmi na dlhú vychádzku k Bielej studni. Bol sparný júlový deň a deti sa nevedeli dočkať chvíle, kedy vstúpia do zeleného prítmnia stromov. Hora so svojimi nádhernými dubmi a bukmi poskytovala ochladzujúci tieň. Vzduch v nej sladko a omamne voňal. Tento sladký chór života znel lúbezným rytmom vtáčích spevov, zvukmi zvierat, bzukotom včiel a mnohých chrobáčikov. Keď došli na Veľkú lúku, naskytl sa im prekrásny pohľad na zelený koberec popretkávaný farbami lúčnych kvetov. Deti behali po tomto koberci za motýľmi, akoby boli jeho súčasťou. Otec si sadol a nevedel sa nabažiť tej krásy. Pohľadom pohládzal svoje tri pobehujúce deti. Vládol tam nevýslovný pokoj. Tak nejako si predstavoval Božie náručie. Z jeho snenia ho vyrušili deti, ktoré chceli v ceste pokračovať. Boli ako živé striebro, ihneď sa rozbehli do hory a šantili s palicami, ktoré boli raz šable, potom sa zmenili na kopije, a potom, keď sa zlámali, boli z nich pušky a pištole. Nevedeli sa dočkať, kedy už prídu k Bielej studni a napijú sa lahodnej vody. Potom si sadnú na drevený válov a otec, vychutnávajúc si výnimočnosť tej chvíle, im porozpráva krásny príbeh, rozprávku či povesť.

Keď sa priblížili k studničke, deti sa ozlomkrky rozbehli, kto bude pri nej prvý. Samozrejme víťazom sa vždy stál najstarší zo súrodencov. Bol medzi nimi rozdiel jedného roka, ale on vyzeral akoby bol od tých dvoch aspoň o tri roky starší. Keď sa napili, malá dcérka skákala radosťou okolo paprade v blízkosti Bielej studne a vykrikovala:

– Ocko, ocko, pozri na túto prekrásnu papraď. Zoberme si ju domov do našej záhrady.

Otec pokojným hlasom odpovedal:

– Vieš čo, dievčatko moje drahé, necháme ju tu. Tu má Bohunka tie najlepšie podmienky, tu má tieň, vlhko, ba aj pôdu, ktorá jej najlepšie vyhovuje.

Deti vyvalili oči na otca, pretože nazval papraď Bohunkou a takmer naraz zo seba vyhrkli:

– Ale, ocko, aká Bohunka? Veď je to papraď!

A starší syn dodal:

- Starký volá papraď čertovo rebro.

Otec sa usmial a povedal:

- Deti máte pravdu ale ja som to povedal schválne. Dnes vám poviem Povešť o papradi - Bohunke. Porozprávam vám ju tak, ako ju kedysi porozprávala moja starká mne. Bolo to veľmi dávno. Bol som malý. Nemal som mamičku a môj otec odišiel do Ameriky. Bývalo mi veľmi smutno a tak mi starká často rozprávala pútavé príbehy. Raz, keď sme brali vodu z Bielej studne, aj mne sa veľmi páčila papraď a chcel som si ju vziať domov. Vtedy mi povedala to, čo som povedal aj ja tebe, dcérka, aby sme ju nechali tu, lebo tu jej je najlepšie.

Deti horeli nedočkavosťou a súrili otca, aby im tú povest' povedal. Posadili sa na válov tak, aby mali pred sebou prekrásnu papraď. Otec sa usmial na svoje deti, potom upriamil pohľad na pokojnú hladinu studničky. Mal pocit, že aj ona sa usmieva svojou belosťou:

- Voľakedy, pred mnohými rokmi žili tu v našej dedine manželia, ktorí nemali deti, i keď po nich veľmi túžili. Keď sa po rokoch s osudom zmierili, Boh im požehnal prekrásnu dcérku. Brali to ako veľký dar Jeho milosti a dali jej meno Bohunka. Tváričku mala bielu ako sniežik, vlásy hnedé ako tá najúrodnejšia pôda a očka tmavé ako dva uhlíky. Rodičia ju veľmi milovali a denne neprestávali Bohu ďakovať, že im doprial tešiť sa z dieťatka, i keď na tento zázrak čakali dvadsať rokov. Malá Bohunka rástla a jej zvonivý hlások sa rozliehal po dvore, záhrade a dome. Keď podrástla, najradšej pásavala húsky. Spievala a rozprávala sa s nimi. Húsky za ňou chodili v rade a svojim gagotom dávali najavo, ako ju majú radi. Keď mala Bohunka desať rokov, umrela jej mamička a o rok nato aj ocko. Stala sa sirotou, ktorú si vzali k sebe príbuzní. No tam si Bohunka už nespievala. Mali ju len za slúžku, keďže ich dve dcéry boli vydaté a mali svoje rodiny. Mnohokrát musela vykonávať aj ťažké roboty. Jej pekná, kvitnúca tvárička bola zahalená smútkom. Tešilo ju len to, že od jari až do jesene mohla chodiť pásť húsky. Vtedy pookriala a znova si začala tichučko pospevovať. O niekoľko rokov neskôr, keď Bohunka ako obvykle pásla húsky, prechádzal tadiaľ gróf sprevádzaný dvoma rytiermi. Keď počul prekrásny spev, dal pokyn svojim sprievodcom, aby zastali. Spoločne zosadli z koní a gróf tichučko pozoroval a počúval dievčinu. Bola naozaj krásna a on zatúžil po nej. V tú chvíľu sa rozhodol, že musí byť

jeho ženou. Bohunka, zamestnaná svojím spevom ani nezbadala, že ju niekto pozoruje. Keď gróf pristúpil k nej, veľmi sa vylakala. Spomenula si na svoju mamičku, ktorá jej vždy prízvukovala, aby sa každému úctivo pozdravila:

- Pán Boh daj dobrý deň, pane!

- Pán Boh daj aj tebe, krásna dievčina. Povedz mi, ako ťa volajú?

- Bohunka, - tíško zašepkala.

- A čo robia tvoji rodičia?

- Nemám rodičov. Je tomu už šesť rokov ako umreli. Teraz bývam u príbuzných.

Grófa táto správa veľmi potešila. V duchu si hovoril: „Ako dobre, od príbuzných ťa ľahko získam. Dobre im zaplatím. Oni budú radi zlatákom a ja tebe, Bohunka.“ Potom sa láskavo opýtal:

- A kde bývajú tvoji príbuzní a ako sa volajú?

- Bývajú na Príkľaku vedľa zvonice a volajú sa Rimajovci.

- Ďakujem ti, drahé dievča a teraz sa pober aj s húskami domov. Ja ťa tam budem aj so svojimi rytiermi čakať.

Mladučkú Bohunku obľial rumenec a iba pokývala hlavou. Prihovorila sa húskam a oni cupkali jedna za druhou. Keď prichádzala k domu, videla na dvore tri kone. Rozmýšľala, čo také chce ten bohatý gróf od jej príbuzných. Ich dievky sú vydaté a nemajú nič také cenné, čo by mohol bohatý gróf od nich kúpiť. A možno majú, len ona o tom nevie. Keď vstúpila do prednej izby videla na stole mešec peňazí. Mysľou jej prebehlo: "Tak predsa niečo kúpil."

- Posad' sa k nám, - povedali príbuzní takmer jednohlasne.

Bohunka sa posadila a očami prechádzala po ľuďoch sediacich za stolom. Všetci sa tvárili milo a spokojne. Bolo jej to podozrivé. Nevedela si vysvetliť, čo sa vlastne deje. No ani vo sne by ju nebolo napadlo, že to, čo gróf kupuje, je ona sama. Vtedy jej povedali, že gróf popýtal o jej ruku a dal im mešec peňazí s tým, že o tri týždne si príde po nevestu. Bohunka sedela ako prikovaná a jej snehobiela tvárička ešte viac zbelela. Nebol by sa v nej krvi dorezal. Ozval sa báči Ďuro:

- Teš sa dievča, postretlo ťa veľké šťastie. Budeš pani grófová.

Bohunka neodpovedala, len sa pozerala do zeme a myslela na svojich rodičov. Oni by ju predsa nikdy nedali bohatému grófovi, ktorý je možno

starší ako báči Ďuro. Gróf sa rozlúčil a odišiel. No len čo odišiel, tetka Mara kričala po nej:

- Čo tak sedíš ako zmoknutá sliepka. Mohla si sa aspoň usmiať na grófa a pobozkať mu ruku, keď ťa už postretlo také šťastie. Ty si tu však sedíš, akoby sa ti diala nejaká krivda, soplá jedna nevďačná. Tak už povedz voľačo.

Bohunka len tíško zašepkala:

- Ja sa nechcem vydávať a okrem toho je starý.

- Tak starý. Ty hlupaňa, hlúpa. Čo tam po tom, že je starý, len nech je bohatý. A keď strasie skrpcí, budeš bohatá vdova - pani grófká.

Bohunka už nepovedala ani slovo. Vyšla z domu a pobrala sa na cintorín za svojimi rodičmi, aby sa im vyžalovala. Slnko zohrievalo všetok ten ťažký vzduch okolo nej. Keď došla na cintorín, klakla si k hrobom. Zaslzené oči upierala na ne, akoby sa spoliehala na to, že tie hroby vyriešia jej trápenie. Potom zdvihla svoje krásne oči k oblohe a uvedomila si, že nikdy tak veľmi netúžila po odpovedi z nebies ako v tejto chvíli. Zrazu pri nej zastala starenka s batôžkom v ruke. Hneď ako ju Bohunka zbadala, utrela si slzy a pozdravila sa:

- Pán Boh daj dobrý deň, starenka.

- Pán Boh daj aj tebe, dievčinka. Čože tak veľmi nariekaš?

Bohunka jej vyrozprávala svoje súženie. Starenka ju vypočula a opýtala sa jej:

- Čo by si si teraz dievčinka želala? Splním ti tvoje želanie.

- Chcela by som byť rastlinkou, ktorá by rástla v tieni stromov pri Bielej studničke. Rastlinka, ktorá by nekvitla, no i napriek tomu by bola krásna. Každé smädné ústa, ktoré by sa sklonili ku studničke, zhladi by na tú rastlinku, ktorá by ich vo vánku zdravila.

- Naozaj to chceš, Bohunka?

- Naozaj, starenka. Nechcem sa vydať za starého grófa.

- Tak, dobre, dievčatko, splním ti tvoje želanie.

- To vážne starenka?

- Veru vážne. Teraz dobre počúvaj. Ja ti dám bylinky, z ktorých si podvečer v deň svätého Jána uvaríš nápoj. Zoberieš si ho so sebou a pôjdeš k Bielej

studni. Presne o polnoci sa ho napiješ a zmeníš sa na rastlinku, akou túžiš byť. Ale jedno musíš vedieť, bude to navždy.

- Nevadí mi to, dobrá starenka.

- Tak teda dobre. Tu máš tento malý obrúsok a ja ti do neho namiešam bylinky.

Bohunka zobrala obrúsok a starenka zo svojho batôžka, plného rôznych bylín, vykladala na obrúsok:

- Tu máš tri diely ľubovníka bodkovaného, ktorý voláme krv svätého Jána. K nemu dáme dva diely materinej dúšky. Je to láska svätého Jána. Nakoniec jeden diel paliny obyčajnej, pás svätého Jána. Teraz ich zviažeme do uzlíčka a ty ho budeš nosiť až do toho dňa. Keď pôjdeš popri Veľkej lúke, natrháš si deväť druhov poľných kvetín a uvieš si venček. Dáš si ho na hlavu a budeš pokračovať v ceste. Nezabudni sa presne o polnoci pri Bielej studni napiť nápoja, Bohunka.

Ako to starenka vyslovila, v tú chvíľu zmizla. Bohunka si najprv myslela, že sa jej to snívalo. Keď si však nahmatala na krku uzlíček s bylinkami zistila, že to nebol sen. Vrátila sa spokojne domov, aby počkala na deň svätého Jána. V ten deň podvečer si uvarila nápoj a vykročila smerom k Bielej studni. Zapadajúce slnko plávalo v široko rozvinutom zlatooranžovom poli oblohy. Keď prišla na Veľkú lúku, urobila presne tak, ako jej to starenka nakázala. Kráčala pomalým krokom a s venčekom na hlave ako nevesta. Svoje oči vpíjala naposledy do krásnej prírody a poslednýkrát sa napila osviežujúcej vody zo studničky. Sadla si blízko nej a stískala vo svojej ruke fľaštičku so zázračným nápojom. Tá mäkká noc bola plná šumenia a temného nekonečna. Keď sa blížila polnoc, obloha bola zrazu čierna bez hviezd a Bohunka pocítila závan studeného vzduchu. Keď na veži zvon odbíjal dvanásť hodín, vypila nápoj, ľahla si a zaspala. Keď začali pomedzi stromy prenikať prvé záblesky prichádzajúceho úsvitu, blízko studničky vyrástla nádherná papraď a vedľa nej venček uvitý z deviatich rôznych druhov poľných kvetín.

Otec dorozprával povest' a deti sa pozerali so zatajeným dychom na papraď pri studničke. Jemný vánok sa spúšťal z kopca do mladého papradia. Ako neviditeľná ruka pohládzal láskavo deti a otca po ich tvárach. Cestou domov cítili niečo symbolické, nepochopiteľné a predsa skutočné.